

Obraćanje visokog predstavnika i posebnog predstavnika EU na Okruglom stolu o europskoj integraciji Mini-balkanski summit 2010

Moralna snaga naroda će prevagnuti

Dame i gospodo,

Ova godina ima iznimno mjesto u povijesti jugoistočne Europe. Zemlje koje su desetljećima bile zaglibljene u nepovjerenje i neprijateljstvo poduzele su ozbiljne korake prema zbližavanju. U početku su ovi koraci bili pokusni, ali je veoma brzo stvoren pozitivni zamah.

Dokaze ovog novog duha vidimo diljem regiona, ali mislim da prije svega trebamo liderima Hrvatske i Srbije odati priznanje za hrabrost i inovativnost u ostvarivanju suštinske i pozitivne preorijentacije svojih zemalja.

Umjesto sumnjičave rezerviranosti iskazane u prošlosti, Hrvatska i Srbija su sada, kao što to i trebaju biti, aktivno angažirane u konstruktivnoj suradnji na cijelome nizu pitanja koja se tiču obiju zemalja i u mnogim slučajevima utječu i na ostatak regiona.

Regionalno zbližavanje često ovisi o pitanjima u kojima središnje mjesto ima Bosna i Hercegovina, na primjer, na polju priznavanja i izražavanja žaljenja zbog nedjela počinjenih tijekom konflikta, te na polju pravosudne i administrativne suradnje oko ratnih zločina i organiziranog kriminala.

Stoga rješavanje regionalnih problema često uključuje rješavanje problema u samoj Bosni i Hercegovini.

No, kako su tijekom 2010. godine načinjeni pomaci ka poboljšanju političke i diplomatske atmosfere u regionu, primjetan je paradoks.

Lideri susjednih zemalja su u mnogim slučajevima pokazali da *predvode* na tom putu.

Dok se na istom putu, lideri u Bosni i Hercegovini nalaze *iza* njih.

To znači da je narod Bosne i Hercegovini, koji možda može i najviše dobiti od regionalnog zbližavanja, do sada dobio najmanje.

Rješavanje ovog paradoksa je možda najznačajniji i najhitniji izazov sa kojim se bosanskohercegovačko političko vodstvo suočava. Četiri milijuna građana BiH imaju priliku pridružiti se ostatku regiona na brzom putu u prosperitet i sigurnost. Ne smije se dozvoliti da ih ova šansa zaobiđe zbog nesposobnosti njihovih izabраниh lidera.

Dosadašnji napredak

Region ide naprijed brzinom i na način koji je samo nekolicina smatrala mogućim prije desetak godina.

Zabrinjavajuća činjenica je da Bosna i Hercegovina trenutačno nije na pravome kursu za brzi napredak prema europskim integracijama. Ovo je potvrđeno i u najnovijem Izvješću o

napretku koji je sačinila Europska komisija.

Jedina svijetla točka jest liberaliziranje viznoga režima.

Reforme koje su dovele do nedavnog liberaliziranja viznoga režima sa EU pokazuju da BiH *može* ispuniti uvjete ako njezino rukovodstvo pokaže političku volju da napravi potrebne kompromise. Građani BiH trebaju preuzeti odgovornost za vlastitu zemlju.

Činjenica da su građani Bosne i Hercegovine upravo osigurali dugo očekivano odobravanje Europske unije da posjete EU, a da prvo ne moraju proći birokratski posao dobijanja viza, koji oduzima mnogo vremena, predstavlja više od obične praktičnosti.

Odluka Vijeća EU za pravdu i unutarnje poslove od 8. studenoga je još jedan dokaz suštinskog ugovornog odnosa koji postoji između Europske unije i zemalja zapadnog Balkana – put u potpunu integraciju je jasno utvrđen i ostaje otvoren.

To daje veću snagu značajnoj poruci da će reforme osigurati stvarne koristi koje mogu uživati svi građani.

Reforme će sustavno donijeti stanovnicima zapadnoga Balkana socijalna, politička, ekonomska i zakonska prava kakva uživaju građani ostalog dijela kontinenta.

Pozitivni trend

Uspješni naponi zemalja zapadnoga Balkana da idu putem koji vodi ka integracijama stvaraju pozitivni trend u kojemu napredak u jednoj zemlji omogućuje napredak u drugoj.

Ovaj pozitivni trend je već nekoliko godina prisutan nakon ukidanja trgovinskih barijera u okviru Pakta stabilnosti i procesa ekonomske suradnje u jugoistočnoj Europi. To je osnažilo trgovinu unutar regiona, i time pripremilo

gospodarstva jugoistočne Europe za konkurentnost na jedinstvenom europskom tržištu.

Na početku ovoga procesa, liberaliziranje trgovine u svakoj od ovih zemalja je bilo zahtjevno; no, kako se proces zahuktavao, ovaj zamah je postajao nezaustavljiv .

Ovaj sveobuhvatni regionalni okvir ekonomskog restrukturiranja, skupa sa dosljednim mjerama koje se poduzimaju u zemljama regiona na usuglašavanju sa normama EU, je stvorio plodno tlo za bilateralne političke i diplomatske inicijative koje sam pomenuo na početku svog obraćanja.

Lideri iz regiona koji su otvoreno progovorili kako bi definirali izgledniju budućnost i riješili neke od problema nedavne prošlosti su postupili realistično, ispravno ocjenjujući da je sada vrijeme za zapadni Balkan da sigurno krene naprijed u uspješnu budućnost.

Vjerujem da lideri u Bosni i Hercegovini mogu i da će slijediti ovaj primjer. I doista, glede ovoga, želio bih iskazati pohvale novome članu Predsjedništva, Bakiru Izetbegoviću, zbog njegove značajne izjave tijekom radio intervjua početkom ovog mjeseca, u kojoj je iskazao žaljenje zbog smrti civila koje je prouzročila Armija Bosne i Hercegovine tijekom konflikta.

Klima za pozitivne promjene

Jedna izjava, bez obzira kako rječita ili iskrena, neće promijeniti jednu zemlju preko noći – ali može *započeti* proces promjene, može promjenu učiniti *mogućom*, može pomoći da se stvori *klima* u kojoj su pozitivne promjene vjerojatnije.

I gospodin Izetbegović nije jedini. U prošlosti, i drugi stranački lideri u Bosni i Hercegovini su davali principijelne i poštovanja vrijedne izjave odričući se bezumnog nacionalizma

koji je poticao mržnju i podjele toliko mnogo godina.

Iako je u 2007. godini Milorad Dodik bio među onim liderima koji su iskazali zgražanje nad maskarom u Srebrenici, te kazao da se institucije bosanskih Srba trebaju ispričati obiteljima žrtava koje su ubijene od strane snaga bosanskih Srba tijekom konflikta, naknadna secesionistička retorika, potezi da se unatrag vrate reforme i otvoreno negiranje činjenice da se u Srebrenici dogodio genocid, ostvarivanje napretka čine teškim.

Ove izjave pokazuju potrebu da se politika u Bosni i Hercegovini vodi moralnim načelima. Ne smije biti moralne zabune. Mora postojati spremnost za suočavanje sa zločinima iz prošlosti i greškama iz prošlosti, te spremnost da se za sobom ostavi nasljeđe prošlosti kako bi se stvorila bolja sadašnjost.

Bio sam obvezan jasno staviti do znanja u svome izvješću Vijeću sigurnosti UN-a početkom ovoga mjeseca da su se stranke dovele u takvu poziciju u kojoj nisu bile u stanju održati onu vrstu praktične suradnje koja je potrebna kako bi se stvari uradile.

I kao posljedica toga, gotovo ništa nije urađeno tijekom protekle četiri godine.

Čak i gore, bilo je pokušaja da se anuliraju neke od stvari koje su ostvarene u prethodnih jedanaest godina.

Rezultat ove političke bolesti je bilo kritično pogoršanje životnog standarda i postizanje nultog napretka na putu ka euro-atlantskim integracijama.

I to se dešava u zemlji čiji građani ne samo da imaju želju da uspiju, već jednako tako imaju i potrebne resurse da uspiju.

Četiri godine smo slušali političare u Bosni i Hercegovini kako govore 'ne'.

Kazati ne je sigurno lakše nego kazati da.

Također mislim da ovo prerasta u naviku.

Došlo je vrijeme da se prekine ta navika.

I ona se može prekinuti.

Novi teritorij

Sada se nalazimo na novom teritoriju. Politika je cikličan proces. Postoje dobri periodi i postoje loši periodi. Sigurno je da smo u Bosni i Hercegovini bili u lošem razdoblju. No, 3. listopada može biti početak kraja tog lošeg razdoblja.

Sa izborima iza nas i sa značajno poboljšanim regionalnim okruženjem, imamo zlatnu priliku prekinuti začarani krug i započeti pozitivni krug, prekinuti naviku u sukladnosti sa kojom se stalno govori ne i ohrabriti političke lidere da počnu govoriti da.

Imamo jasan put pred nama, sa ekonomskim i drugim reformama određenim u programu euro-atlantskih integracija. Istodobno, međunarodni partneri Bosne i Hercegovine su i dalje opredijeljeni za pružanje političke, ekonomske i praktične pomoći, što će potpomoći ostvarivanje napretka na putu ka potpunoj integraciji.

Međunarodna zajednica ostat će aktivno angažirana u Bosni i Hercegovini sve dok se ovaj posao ne okonča – a to znači dok zemlja ne osigura potpunu integraciju u euro-atlantske strukture kao suverena i prosperitetna država.

Lokalni pritisak

U konačnici će, međutim, lokalni pritisak, a ne međunarodni pritisak, biti taj koji će dovesti do stvarne promjene u dinamici politike BiH.

Ja sam tijesno uključen u oporavak BiH od neposrednog poslijeratnog perioda i ono što me je impresioniralo više od bilo čega jest iznimna otpornost građana BiH.

Ta otpornost se može usmjeriti tako da političari pozitivnije i produktivnije rade svoj posao.

Primijetio sam i mnogo cinizma.

A kako bi moglo biti drugačije?

Lideri su jako dugo lagali narodu Bosne i Hercegovine.

A te laži nisu bile sitne laži.

Stoga imamo različite odgovore na izazove sa kojima se suočava zemlja- neki ljudi su otporni, a neki cinični, dok je mnogo ljudi oboje istodobno.

Moramo svoje aktivnosti usmjeriti na to da osiguramo da otpornost bude nagrađena, a cinizam sve manje i manje opravdan.

Prije dva tjedna ljudi diljem svijeta su bili inspirirani ponašanjem prodemokratskog lidera u Burmi, Aung San Suu Kyi, koja se pojavila na sceni nakon godina pritvora, sa vidljivo nesmanjenom odlučnošću da osigura pozitivne političke promjene.

Ona i narod Burme su morali izdržati brojna iskušenja, pa ipak to pokazuje da je, dugoročno gledano, moralna snaga naroda ta koja će prevagnuti, bez obzira kako kratkovidni bili njegovi lideri.

Aung San Suu Kyi je izrekla onu nezaboravnu rečenicu da je „stvarna sloboda biti oslobođen straha“.

Oslobođenost od straha je svojstvena zakonskim, socijalnim, ekonomskim i političkim jamstvima Europske unije, to je upravo ono što pravac euro-atlantskih integracija može osigurati

narodu zapadnog Balkana.

Nisu svi političari u Bosni i Hercegovini shvatili ovu suštinsku istinu. Neki još uvijek zamišljaju da se mogu protiviti trendu.

Ja ne vjerujem da to mogu.

Ne vjerujem da će ih građani pustiti da to urade.

U jednom trenutku morat će postati oni koji predvode na ovome putu i pridružiti se onima koji su već tamo.

Hvala vam.